

LITERATURA ZA POLAGANJE STRUČNOG ISPITA U KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKOJ DJELATNOSTI

A. OPĆI DIO ISPITA

1. Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske, zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, te međunarodne konvencije u području zaštite i očuvanja kulturnih dobara kojih je potpisnica i Republika Hrvatska

Sadržaj predmeta:

Ustav Republike Hrvatske, radno zakonodavstvo i propisi, zakonski propisi kojima se regulira područje kulture, posebno zaštite kulturnih dobara, Konvencije i preporuke UNESCO-a i Vijeća Europe u području zaštite kulturnih dobara.

Literatura:

- Ustav Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 41/01 i 55/01; pročišćeni tekst)
- Zakon o radu (»Narodne novine«, broj 137/04 – pročišćeni tekst)
- Zakon o ustanovama (»Narodne novine«, broj 76/93, 29/97, 47/99 – ispravak, 35/08)
- Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (»Narodne novine«, broj 69/99, 151/03, 157/03 – ispravak)
- Zakon o muzejima – dijelovi koji se odnose na zaštitu građe (»Narodne novine«, broj 142/98)
- Zakon o arhivskom gradivu i arhivima – dijelovi koji se odnose na zaštitu građe (»Narodne novine«, broj 105/97, 64/00)
- Zakon o knjižnicama – dijelovi koji se odnose na zaštitu građe (»Narodne novine«, broj 105/97, 5/98 – ispravak, 104/00)
- Konvencije i preporuke UNESCO-a za područje zaštite kulturnih dobara
- Brguljan, V. Međunarodni sistem zaštite kulturnih i prirodnih dobara, Zagreb – Beograd 1985.;
- Antolović, J. Zbirka propisa Republike Hrvatske – Kultura i umjetnost, Osijek 2003.

2. Osnove poslovanja: upravljanje, organiziranje, financiranje

Sadržaj predmeta:

Osnovni elementi organizacije rada, osnovni pojmovi u području javnog sektora, osnovna načela planiranja i izrade kalkulacije.

Literatura:

1. Horvat Đ., Tintor Ž., "Poduzetnička ekonomija", u izdanju Trgovačke akademije, Zagreb 2005.
2. Antolović J., "Ekonomsko vrednovanje graditeljske baštine", izdanje Mikrorad, Zagreb, 1998.
3. Članak "Kada kultura stvara poslove" časopis Ekonomist br-5-6/2001, Zagreb, 2001.
4. Antolović J., "Management u kulturi", Hadrian d.o.o., Zagreb, 2009.

B. POSEBNI DIO ISPITA

B.1. OPĆA ZNANJA

ZA ZVANJA KONZERVATOR ARHITEKT, KONZERVATOR GRAĐEVINAR I KONZERVATOR POVJESNIČAR UMJETNOSTI ZA NEPOKRETNU KULTURNU BAŠTINU

1. Fielden, B. M. Uvod u konzerviranje kulturnog naslijeđa, Zagreb 1981.;
 2. Marasović, T. Zaštita graditeljskog naslijeđa, Zagreb – Split 1983.;
 3. Marasović, T. Kulturna baština 1 i 2, Split 2002.;
 4. Marasović, T. Aktivni pristup graditeljskom naslijeđu, Split 1985.;
 5. Maroević, I. Sadašnjost baštine, Zagreb 1986. (odabi tekstova.);
 6. Maroević, I. Rat i baština u prostoru, Petrinja 1995.;
 7. Maroević, I. Konzervatorsko novo iverje, Petrinja 2000.;
 8. Rapanić, Ž. Baština na dlanu, Split 2000.;
 9. Dvorak, M. Katekizam zaštite spomenika (Pogledi 18/1988);
 10. Chastel, A. Pojam baštine (Pogledi 18/1988);
 11. Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage, The Getty Conservation Institute Los Angeles 1996. (odabrana poglavlja prevedena u: Kolo 1/2001. i skripta Hrvatskoga restauratorskog zavoda);
- Odabrana poglavlja, članci i tematske jedinice iz sljedećih publikacija i časopisa:
12. Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, Zagreb;
 13. Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb;
 14. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, Split

ZA ZVANJA KONZERVATOR-RESTAURATOR, KONZERVATOR ARHEOLOG, POVJESNIČAR UMJETNOSTI ZA POKRETNU KULTURNU BAŠTINU, GEOLOG, KEMIČAR

1. Fielden, B. M. Uvod u konzerviranje kulturnog naslijeđa, Zagreb 1981.;
2. Marasović, T. Kulturna baština 1 i 2, Split 2002.;
3. Maroević, I. Sadašnjost baštine, Zagreb 1986. (odabi tekstova.);
4. Maroević, I. Rat i baština u prostoru, Petrinja 1995.;
5. Maroević, I. Konzervatorsko novo iverje, Petrinja 2000.;
6. Horvat, A. Konzervatorski rad kod Hrvata, Zagreb 1944.;
7. Dvorak, M. Katekizam zaštite spomenika (Pogledi 18/1988);
8. Chastel, A. Pojam baštine (Pogledi 18/1988);
9. Brandi, C. Teoria del restauro Roma 1963 ili Torino 1977. (prevedeni odabrani tekstovi – skripta Hrvatskoga restauratorskog zavoda);
10. Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage, The Getty Conservation Institute Los Angeles 1996. (odabrana poglavlja prevedena u: Kolo 1/2001. i skripta Hrvatskoga restauratorskog zavoda);
11. Koller, M. Restaurierungswerkstaten und wissenschaftliche Dokumentation, Maltechnik/Restauro, Vol. 88, 1982; 59-66.;
12. Science and Technology in the Service of Conservation, Preprints for the contributions to the Washington Congress, IIC, London 1982.;
13. Laszlo, Ž. Priručnik za preventivnu zaštitu slika, MDC, Zagreb 2001. – pregled osnovnih načela preventivne zaštite;

14. Vokić, D. Preventivno konzerviranje slika u kontekstu različitih zbirki (skripta Hrvatskoga restauratorskog zavoda) – pregled osnovnih načela preventivne zaštite; Odabrana poglavlja, članci i tematske jedinice iz sljedećih publikacija i časopisa:
15. Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, Zagreb;
16. Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Zagreb;
17. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, Split

B. POSEBNI DIO ISPITA

B.2. ZNANJA UŽE SPECIJALNOSTI

ZA ZVANJE KONZERVATOR-RESTAURATOR PREMA UŽOJ SPECIJALNOSTI

Slike na različitim nosiocima

- Knut Nicolaus, *The Restoration of Paintings*, Könemann, Cologne 1999.
- Charles Velson Horie, *Materials for Conservation*, Butterworth-Heinemann, Oxford 2000
- Edited by Kathleen Dardes and Andrea Rothe, *The Structural Conservation of Panel Paintings*, Getty Conservation Institute, Los Angeles 1995.
- Denis Vokić, *Preventivno konzerviranje slika, polikromiranog drva i kompleksnih zbirki*, skripta HRZ-a (veći dio teksta umnažana je u MDC-u pod nazivom *Skripta za tečajeve preventivne zaštite u muzejima*, otisak MDC-a za polaznike tečaja verzija 1998, verzija 1999, verzija 2000, verzija 2001, verzija 2003, verzija 2005.)
- Denis Vokić, *Teorijske smjernice konzervatorsko-restauratorske prakse*, skripta HRZ-a (približno trećina skripta objavljena je u časopisu *Kolo XI/1* 2001.)
- Laszlo, Ž. Priručnik za preventivnu zaštitu slika, MDC, Zagreb 2001.

Polikromirana drvena skulptura

- Knut Nicolaus u njemačkom izvorniku "Handbuch der Gemälderestaurierung", Köln 1999. ili u engleskom prijevodu "The restoration of paintings" Mladinska knjiga, Ljubljana, 1999. Izostaviti poglavlje o slikama na platnu (u engleskom izdanju to su stranice 78-153).
- "Painted wood - history and conservation" 1998. Prvi dio: Understanding and Identifying Materials, str. 1-92. Publikacija čiji dijelovi se mogu naći na webu, adresa traženog poglavlja je: http://www.getty.edu/conservation/publications/pdf_publications/paintedwood1.pdf
- Članak Christine Cession: The surface layers of baroque gildings: examination, conservation, restoration" članak iz publikacije IIC "Cleaning, retouching and coatings", str. 33-35, Brussels Congress 1990, ur. John S. Mills i Perry Smith

Knjižna i arhivska građa

Obavezna literatura:

- Dadić, V.; Sarić, E. Osnove zaštite bibliotečne građe. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1973.
- Bergstein, A; Kapustić, S. Mikrografija. Samobor, 1989.
- Mikrobiološka destrukcija spomenika kulture: Zbornik radova. Zagreb: Hrvatski restauratorski zavod, 2000.
- IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom. Zagreb; Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

- Zaštita arhivskog gradiva. XXXVII . Savjetovanje Hrvatskog arhivističkog društva. Trakošćan 2000.
- Banik G. Paper and related material. ICCROM, 1999.
- Bansa, H. The conservation of Modern Books. IFLA Journal. 9 (2) 1983, pp. 102-113.
- Mušnjak, T. Arhivi: Između digitalnih zapisa i ubrzanog propadanja gradiva na kiselom papiru. Masovna neutralizacija zapisa na kiselom papiru. Arhivski vjesnik. 44 (2001) str. 181-194.
- Medić I., Dali se budućnost knjige krije u neutralnom papiru i (ili) alternativnom mediju. Zagreb: Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 32(1991) str. 31 – 40.

Preporučena literatura:

- Restaurator: International Journal for the Preservation of Library and Archival Material, K.G.Saur Munchen
- International Preservation News: A Newsletter of the IFLA Core Activity on Preservation and Conservation
- Petherbridge, G. Conservation of Library and Archive Materials and the Graphic Arts, Butterworths, London-Boston-Sydney-Toronto, 1987.
- Shuman, B .Library security and safety handbook, American Library Association, 1999.
- Ritzenthaler. M.L .Upravljanje zbirkama fotografija. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2004.
- Musnjak, T. Vlaga kao uzročnik oštećenja arhivske građe: Sodobni arhivi. 16 (1994), str. 33-39.
- Mušnjak, T. Utjecaj zagađenog zraka na pisanu baštinu: Sodobni arhivi. 19(1997, str. 95-98)
- Mesaroš, F. Grafička enciklopedija, Zagreb: Tehnička knjiga, 1970.
- The paper conservator; Vellum and parchment, The institute of paper conservation, volume 16, 1992.
- Young, L., Bookbinding and conservation by hand: A working guide. New York and London: R.R. Bowker company. 1981.

Tekstil – kostimi, zastave, relikvijari, tapiserije, koža

- Sheila Landi, THE TEXTILE CONSERVATOR'S MANUAL, Victoria and Albert Museum, London 1985.
- Mechthild Flury-Lamberg, TEXTIL-KONSERVIERUNG IM DIENSTE DER FORSCHUNG Abegg-Stiftung Bern 1988.
- Agnes Timar-Balazsy & Dinah Eastop, CHEMICAL PRINCIPLES OF TEXTILE CONSERVATION, UK 1998.

Metal – skulptura, predmeti umjetničkog obrta, nakit, oružje

- P. Heinrich (Hrsg.): Metallrestaurierung, Muenchen 1994.
- T. Stambolov, R. D. Bleck, N. Eichelmann: Korrosion und Konservierung von Kunst und Kulturgut aus Metall/I+II, Weimar 1987(I), Weimar 1988.(II)
- L. Selwyn: Metals and Corrosion-A Handbook for the Conservation Professional, Ottawa 2005.
- D. A. Scott, J. Podany, B. B. Cosidine(edit.): Ancient & Historic Metals-Conservation and Scientific research, The Getty Conservation Institute, Santa Monica 1994.
- G. Budija, serija članaka o čišćenju zaštiti i održavanju umjetničkih predmeta i starina od metala, objavljeno u vijestima muzealaca i konzervatora (br.2-3/2001. -Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od srebra i njegovih slitina, 4/2001. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od bakra i njegovih slitina, 1/2002. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od

željeza i njegovih slitina, 2-4 /2002. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od kositra i njegovih slitina, 1-2/2003. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od cinka, 3-4/2003. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od zlata i njegovih slitina, 1-4/2004. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od olova, 1-2/2005. - Čišćenje, zaštita i održavanje umjetnički oblikovanih predmeta i starina od aluminija i njegovih slitina)

Namještaj

- Vera Kružić Uchytel: "Barokni namještaj", Zagreb 1985. MUO
- Vera Kružić Uchytel: "Renesansni namještaj", Zagreb 1980. MUO
- "Bidermajer u Hrvatskoj", katalog izložbe, Zagreb, MUO
- "Stilovi, nameštaj, dekor I i II" Beograd, "Vuk Karadžić"- Larousse, 1979.
- Ordonez Cristina, Del Mar Rotaache Maria, Ordonez Leticia: "Il Mobile", Nardini, 1996.
- Shayne Rivers, Nick Umney: "Conservation of Furniture", Butterworth-Heinemann, 2003.

Zidno slikarstvo

- Paolo Mora Laura Mora – Paul Philippot, CONSERVATION OF WALL PAINTINGS, ICCROM, 1984. ISBN 0-408-10812-6
- Andrea Pozzo, PROSPETTIVA DE PITTORIED ARCHITETTI, II (Breve istruzione per dipingere a fresco Andrea Pozzo), reprint izvornika iz 1758. Rim, 1926/1990.
- G. Urbani , PROBLEMI DI CONSERVAZIONE, izdavač Compositori, Bologna 1974.

Kamena plastika

PREPORUČLJIVA LITERATURA O KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKOJ PROBLEMATICI NA KAMENIM SPOMENICIMA KULTURE

Na hrvatskom jeziku

- Crnković, B (1999): Kamen zagrebačke prvostolnice. *Godišnjak zašt. spom. Kult. Hrvatske*, 22/1996 – 23/1997, 27-34, Zagreb.
- Crnković, B. i Šarić, L.J. (1992): *Građenje prirodnim kamenom*. RGN-fakultet, pp.184, Zagreb.
- Crnković, B. i Šarić, L.J. (2003): *Građenje prirodnim kamenom*. Institut građevinarstva Hrvatske, pp.380, Zagreb.
- Donelli, I. (2004): Restauratorski radovi na kamenim spomenicima. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. Akad. u Splitu, 62-65, Split.
- Donelli, I. i Štambuk-Giljanović, N. (2004): Uporaba vodovodne vode za desalinizaciju kamenih spomenika. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 28/2004, 137-144, Zagreb.
- Džaja, N. (1999): *Tradicionalna obrada kamena klasičnim alatima*. Umjetnička akademija u Splitu, pp. 86, Split.
- Feilden, B. M. (1981): *Uvod u konzerviranje kulturnog nasljeđa*. Društvo konzervatora Hrvatske, pp. 58, Zagreb.

- Fučić, M. (2004): Čišćenje pomoću mlaza/mlazno čišćenje površine kamena u restauratorskom kontekstu. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 45-55, Split.
- Krstić, D. (2004): Materijali za učvršćivanje ili konsolidaciju kamena. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 57-62, Split.
- Malinar, H. (1976-1977): Restauriranje kamenih spomenika Zadra s naročitim osvrtom na Krsni zdenac sv. Stošije. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 2/1976 – 3/1977, 221-226, Zagreb.
- Malinar, H. (1978-1979): Faksimiliranje i konzerviranje Godečajevo nadvratnika iz crkve sv. Križa u Ninu. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 4/1978 – 5/ 1979, 209-214, Zagreb.
- Malinar, H. (1996): Smjernice za konzervatorsko-restauratorske radove u kamenu. *Klesarstvo i graditeljstvo*, God. VII, 1-2, 23-36, Pučišća.
- Malinar, H. (1996): Negativna iskustva uporabe portland-cementa pri restauriranju kamenih spomenika kulture. *Klesarstvo i graditeljstvo*, God. VII, 1-2, 37-40, Pučišća.
- Malinar, H. (1996): Uzroci propadanja kamena u Šibenskoj katedrali. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*. 18/1992-19/1993, 63-78, Zagreb.
- Malinar, H. (1998): Čišćenje kamenih spomenika kulture. *Klesarstvo i graditeljstvo*. God. IX, 1-2, 28-35, Pučišća.
- Malinar, H. (1999-2000): Konzerviranje staroegipatskih predmeta iz Arheološkog muzeja u Zagrebu. *VAMZ*, 3. s, XXXII-XXXIII, 281-293, Zagreb.
- Malinar, H. (2001): Štetni utjecaji lišaja na kamene spomenike. *Klesarstvo i graditeljstvo*, God. XII, 1-2, 38-42, Pučišća.
- Malinar, H. (2003): *Vlaga u povijesnim građevinama*. Mala biblioteka Godišnjaka zašt. spom. kulture, Ministarstvo kulture RH, pp. 84, Zagreb.
- Malinar, H. (2003): Smjernice za konzervatorsko-restauratorske radove na kamenu. U knjizi: Crnković, B. i Šarić, Lj. (2003): *Građenje prirodnim kamenom*. Institut građevinarstva Hrvatske, 338-344, Zagreb.
- Malinar, H. (2004): Vlaga i soli kao čimbenici propadanja – metode odsoljavanja. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 27-30, Split.
- Malinar, H. (2004): Konzervacija kamena Zagrebačke katedrale. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 28/2004, 123-136, Zagreb.
- Malinar, H. i Penović, D. (1985): Korozija zatega na palači Sponza u Dubrovniku. *Građevinar*, God. 37, 5, 211-216, Zagreb.
- Miletić, D i Valjato-Fabris, M. (1987): *Kapela sv. Filipa i Jakova na Medvedgradu*. Mala biblioteka Godišnjaka zašt. spom. kulture, Ministarstvo kulture RH, pp. 106, Zagreb.
- Miletić, D i Valjato-Fabris, M. (2003): Sokolac – frankopanski plemićki grad u Brinju. *Mala biblioteka Godišnjaka zašt. spom. kulture*, Ministarstvo kulture RH, pp. 84, Zagreb.
- Nikšić, G. (2004): Čišćenje kamena, svjetska iskustva i aktualni konzervatorsko-restauratorski principi. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 41-44, Split.
- Penović, D. i Malinar, H. (1986): Restauratorski radovi na lombardskoj psefizmni i natpisu iz Starigrada na Hvaru. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 10/1984 – 11/ 1985, 151-158, Zagreb.

Na stranim jezicima

- Amoroso, G: G. and Fassina, V. (1983): *Stone decay and conservation, Atmospheric pollution, Cleaning, Consolidation and Protection*. Elsevier, Amsterdam.
- Ashurst, J. and Dimes, F. G. (1984): *Stone in building*. Stone federation, London.
- Ashurst, J. and Ashurst, N. (1998): *Practical building conservation*. Vol. 1, Stone Masonry, Gower Tehnical Press, Hampshire.
- Ashurst, J. and Dimes, F. J. (1990): *Conservation of building and decorative stones*. Vol. 1, Butterworth-Heinemann, pp. 193, London.
- Ashurst, J. and Dimes, F. J. (1990): *Conservation of building and decorative stones*. Vol. 2, Butterworth-Heinemann, pp. 254, London.

- Ashurst, N. (1994): *Cleaning historic buildings*. Donhead, London.
- Ashurst, J. and Ashurst, N. (1994): *Stone masonry*. Vol. 1, Gower Tehnical Press, pp. 100, Aldershot.
- Baur, K. (1970): *Der Stein in Architectur und Plastik*. Callwey, München.
- Fassina, V. (1976): A recent survey on air polution in Venice in relation to determination of marble and stone. *Lithoclastia*, 2/76, 33-34, Boulogne (France).
- Feilden, B. M. (1982): *Conservation of historic building*. Butterworths Scintific, pp. 472, London.
- Lazzarini, L. e Laurencii Tabasso, M. (1986): *Il restauraro della pietra*. Editrice dott. Antonio Milani, Padova.
- Lewin, S. Z. (1970): A new method for the conservation of limestone and marble objects. *Seminar on the Conservation of Stone Monument, 11th December 1970*, UNESCO, SCH/MD/14, 11-14, Paris.
- Rossi Manaresi, R. and Toracca, G. (1972): *The treatment of stone*. Centro per la conservazione delle sculture all aperto, Bologna.
- Wihr, R. (1986): *Restaurierung von Steindenkmälern*. Verlag Callwey, München.
- Winkler, E. M. (1973): *Stone: Properties, Durability in Man's Environment*. Springer-Verlag, Wien-New York.
- Zanini, A. (2004): Laser cleaning of stone architectural surface and objects. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 66-71, Split.

Štuko

- Goeffrey Beard: *Stucco and Decorative Plasterwork in Europe*, Harper & Row, publishers, New York...., Copyright 1983. by Thames & Hudson Ltd, London
- Alfred Bohnagen: *Stukkateur und Gipser*, Leipzig 1914., Reprint – Verlag - Leipzig
- John Ashurst - Nicola Ashurst: *Mortars, Plasters and Renders, Practical buiding conservation*, English Heritage technical Handbook, volume 3, Gower, Technical Press, reprinted 1989, 1990, 1995.
- Mario Fogliata – Maria Lucia Sartor: *L'arte dello stucco a Venezia*, Edilstampa, srl, Roma, 1995.
- Karl Lade – Adolf Winkler: *Putz – Stuck – Rabitz*, Julius Hoffmann, Verlag Stuttgart, 1952.
- Barbara Jaki Mozetič : *Vtis obilja,Štukatura 17.st. v Sloveniji*, katalog izložbe, Ljubljana, Narodna galerija 1995.
- Manfred Koller: *Stuck und Stuckfasung: Zu ihrer historischen Technologie und Restaurierung*, Maltechnik – Restauro, br. 3 /1979, p. 157.

Mozaik i intarzije od tvrdog kamena

- **Manuela Farneti** , Glossario tecnico-storico del mosaico, Con una breve storia del mosaico, Technical - Historical Glossary of Mosaic Art, With an Historical Survey of Mosaic Art, A. Longo Eitore, Ravenna 1993.
- *Mortars, Cements and Grouts Used in the Conservation of Historic Buildings*, Symposium 3-6 November 1981., Rome, Roma 1982.
- *Mosaics In Situ Project, ILLUSTRATED GLOSSARY*, Definitions of terms used for the graphic documentation of in situ floor mosaics, Developed by the Getty Conservation Institute and the Israel Antiquities Authority, December 2003.
- (**DOPUNSKA**) P. MORA, L. MORA, P. PHILIPPOT, *The conservation of wall paintings*, London 1984.

Arheološki materijal

- Ivo DONELLI, Rekonstrukcija i konzervacija karolinškog mača iz Zadvarja, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 94/2001, Split 2002, 361-365
- Ivo DONELLI i Frane MIHANOVIĆ, Metode snimanja i konzervacija metalnih arheoloških predmeta, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku 90-91 / 1997-1998, Split 1999, 459-477
- Ivo DONELLI, Pokušaj čišćenja laserom mramorne antičke skulpture br. 12. iz Augusteuma u Naroni, Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku 98, Split 2005, 283-288
- Borko VJEŠNICA, Rekonstrukcija brončane posude s lokaliteta Plećaševa štale / Gornje njive, Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku 98, Split 2005, 289-293
- Richard HOBBS, Celia HONEYCOMBE, Sarah WATKINS, Guide to conservation for metal detectorists, Tempus Publishing 2002
- Milena HORVAT, Keramika. Tehnologija keramike, tipologija lončenine, keramični arhiv, Ljubljana 1999
- Emilio MARIN i suradnici, The rise and fall of an imperial shrine. Roman sculpture from the Augusteum at Narona, katalog izložbe, Split 2004
- John ASHURST i Francis G. DIMES, Conservation of Building and Decorative Stone, vol. 1 i 2, Butterworth-Heinemann, London 1990
- Zdravko BAROV, The reconstruction of Greek vase: the Kyknos Krater, Studies in conservation, Vol. 33 No. 4, London 1968
- K. F. B. HEMPEL, Notes on the conservation on sculpture, stone, marble and terracotta, str. 39 – 40, Studies in conservation, vol. 13 No. 1, London 1971
- J. LARNEY, Ceramic restoration in the Victoria and Albert Museum, Studies in conservation, vol. 16 No. 2, London 1971
- Beatrice ANGELI, Maurizio MICHELLUCI i Anna RASTRELLI, Ceramiche attiche a figure nere del museo archeologico di Firenze: prassi operativa e tradizione in margine alla teoria del restauro, OPD Restauro, br. 14, Firenze 2002

Fotografija i ostali moderni mediji

- *Tajnovite slike Josipa Račića i Miroslava Kraljevića*, katalog izložbe, Moderna galerija, Zagreb 1986.
- Zlodi G, *Muzejska vizualna dokumentacija u digitalnom obliku*, Muzeologija 40/2003, MDC Zagreb 2005.
- Ritzenthaler, Munoff, Long, *Upravljanje zbirkama fotografija*, Hrvatski državni arhiv, Zagreb 2004.
- Kukuljica M. *Zaštita i restauracija filmskog gradiva*, Hrvatski državni arhiv, Zagreb 2004. - samo dijelovi, ovisi o užoj specijalnosti kandidata
- Bailey & Holloway, *Sve o fotografiji*, i/ili *Sve o fotografiji u boji*, Mladost, Zagreb 1979.
- Ang T, *Digitalna fotografija*, Naprijed, Zagreb 2000.

ZA ZVANJE KONZERVATOR PREMA ZANIMANJU

Povjesničar umjetnosti

- Fin de Siecle Zagreb – Beč, poglavlje R. Ivančevića, Bečka škola povijesti umjetnosti i Zagreb: utjecaji i nastavljanja, Školska knjiga, Zagreb, 1997., str. 230-255

- Umjetnička topografija Hrvatske Ludbreg, Zagreb 1997.
- Pogledi 3-4 Split, 1988, tematski broj časopisa posvećen zaštiti i revitalizaciji starih gradskih jezgri (odabrana poglavlja)
- Maroević, I. Konzervatorsko novo iverje, Petrinja 2000. (Poglavlje o zaštiti)
- Leksikon ikonografije, liturgije i simbolike zapadnog kršćanstva, Zagreb 1979.

DOPUNSKA LITERATURA – katalogi izložbi ovisno o užoj specijalnosti i području rada unutar struke konzervator povjesničar umjetnosti

Arheolog

Kopnena arheologija

- CONSERVATION ON ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS, Edited by N. P. Stanley Price, ICCROM, Rome, 1995 (Second edition)
- Conservation and Management of Archaeological Site, Special issue: Protective Shelters (Colloquium, Arizona, 2001), Published in association with ICCROM
- Conservation and Management of Archaeological Site, Special issue: Reburial of archaeological site (Colloquium, New Mexico, 2003), Published in association with ICCROM

Konzultativno koristiti za pojedinačne materijale:

- John and Nicola Ashurst: PRACTICAL BUILDING CONSERVATION, English Heritage Technical handbook, Volume 1-5, Printed in GB, Exeter, England

Podvodna arheologija

- P. Pomey (ed.), La Navigation dans l'Antiquité, Édisud, Aix-en-Provence, 1997
- L. Casson – Ships and Seamanship in the Ancient World, Princeton University Press, Princeton – New Jersey, 1971
- Archaeology Underwater, The NAS Guide to Principles and Practice, Dorset Press, Dorchester, Dorset, 1992
- M. Jurišić, Ancient Shipwrecks of the Adriatic, Maritime transport during the first and second centuries AD, *BAR Int. Ser.*, 828, Oxford, 2000
- D. Vrsalović, Arheološka istraživanja u podmorju istočnog Jadrana, prilog poznavanju trgovačkih plovnih putova i privrednih prilika na Jadranu u antici, Zagreb, 1979. (doktorska disertacija - umnožena građa).

Arhitekt

Osnovna literatura

- *The Australia ICOMOS Charter for the Conservation of Places of Cultural Significance (The Burra Charter)*, Burra Burra, 1979. (1981., 1988.)
<http://www.icomos.org/australia/burra.html>
- Bernard M. Feilden, *Conservation of Historic Buildings*, London, 1982.
- John Ashurst, Nicola Ashurst, *Practical Building Conservation*, (5 Vol.), Aldershot, 1988.
- Guglielmo De Angelis D'Ossat, *Guide to the methodical study of monuments and causes of their deterioration / Guida allo studio metodico dei monumenti e delle loro cause di deterioramento*, Rim, 1972.
- Ljubo Karaman, *Razmatranja na liniji krilatice: konzervirani a ne restaurirani*, Bulletin Razreda za likovne umjetnosti, JAZU, XIII, 1-3

Dopunska literatura

- Giuseppe Rocchi, *Istituzioni di restauro dei beni architettonici e ambientali. Cause - accertamenti - diagnosi*, Milano, 1985.
- Yves-Marie Froidevaux, *Techniques de l'architecture ancienne*, Liège, 1986.
- Georges Duval, *Restauration et réutilisation des monuments anciens. Techniques contemporaines*, Liège, 1990.
- N. Ashurst, *Cleaning Historic Buildings* (2 Vol.), London, 1994.
- Branko Crnković, Ljubo Šarić, *Građenje prirodnim kamenom*, Zagreb, 1992.
- Klesarstvo i graditeljstvo (časopis - izdanje Klesarske škole, Pučišća)
- *The Nara Document on Authenticity* http://www.international.icomos.org/naradoc_eng.htm

Građevinar

- Jacques Heyman : "The Stone Skeleton", Cambridge University Press, 1995
- Robert Mark : "Architectural Technology, up to the Scientific Revolution", The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1995
- V. Petrini; M. Save : "Protection of the Architectural Heritage Against Earthquakes", Springer Wien, New York, 1996
- R. J. Mainstone : "Developments in Structural Form", Penguin Books, 1983.
- B. M. Feilden : "Conservation of Historic Buildings", Butterworths, London, 1989.

Geolog

PREPORUČLJIVA LITERATURA O KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKOJ PROBLEMATICI ZA SPECIJALNOST KONZERVATOR-GEOLOG

Na hrvatskom jeziku

- Crnković, B. (1999): Kamen zagrebačke prvostolnice. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 22/1996 – 23/1997, 27-34, Zagreb.
- Crnković, B. i Babić, V. (1983): Topive soli u karbonatnim stijenama. *Geol. vjesnik*, 36, 117-129, Zagreb.
- Crnković, B. i Šarić, Lj. (1992): *Građenje prirodnim kamenom*. RGN-fakultet, pp. 184, Zagreb.
- Crnković, B. i Šarić, Lj. (2003): *Građenje prirodnim kamenom*. Institut građevinarstva Hrvatske, pp. 380, Zagreb.
- Donelli, I. (2004): Restauratorski radovi na kamenim spomenicima. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 62-65, Split.
- Feilden, B.M. (1981): *Uvod u konzerviranje kulturnog nasljeđa*. Društvo konzervatora Hrvatske, pp. 58, Zagreb.
- Herak, M. (1973): *Geologija*. Školska knjiga, Zagreb.
- Krstić, D. (2004): Materijali za učvršćivanje ili konsolidaciju kamena. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 57-62, Split.
- Malinar, H. (1996): Smjernice za konzervatorsko-restauratorske radove u kamenu. *Klesarstvo i graditeljstvo*, God. VII, 1-2, 23-36, Pučišća.
- Malinar, H. (1996): Negativna iskustva uporabe portland-cementa pri restauriranju kamenih spomenika kulture. *Klesarstvo i graditeljstvo*, God. VII, 1-2, 37-40, Pučišća.
- Malinar, H. (1996): Uzroci propadanja kamena u Šibenskoj katedrali. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 18/1992 – 19/1993, 63-78, Zagreb.

- Malinar, H. (1998): Čišćenje kamenih spomenika kulture. *Klesarstvo i graditeljstvo*, god. IX, 1-2, 28-35, Pučišća.
- Malinar, H. (1999-2000): Konzerviranje staroegipatskih predmeta iz Arheološkog muzeja u Zagrebu. *VAMZ*, 3.s, XXXII-XXXIII, 281-293, Zagreb.
- Malinar, H. (2001): Štetni utjecaji lišaja na kamene spomenike. *Klesarstvo i graditeljstvo*, God. XII, 1-2, 38-42, Pučišća.
- Malinar, H. (2003): *Vlaga u povijesnim građevinama*. Mala biblioteka Godišnjaka zašt. spom. kulture, Ministarstvo kulture RH, pp. 84, Zagreb.
- Malinar, H. (2003): Smjernice za konzervatorsko-restauratorske radove na kamenu. U knjizi: Crnković, B. i Šarić, Lj. (2003): *Građenje prirodnim kamenom*. Institut građevinarstva Hrvatske, 338-344, Zagreb.
- Malinar, H. (2004): Vlaga i soli kao čimbenici propadanja – metode odsoljavanja. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 27-30, Split.
- Malinar, H. (2004): Konzervacija kamena Zagrebačke katedrale. *Godišnjak zašt. spom. kult. Hrvatske*, 28/2004, 123-136, Zagreb.
- Marković, S. (2002): Hrvatske mineralne sirovine. Institut za geološka istraživanja, Zagreb.
- Nikšić, G. (2004): Čišćenje kamena, svjetska iskustva i aktualni konzervatorsko-restauratorski principi. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 41-44, Split.
- Šarić, Lj. (1999): Utjecaj udara kiše – prodiranje kiše na fasadama od kamenog pročelja. *Klesarstvo i graditeljstvo*, 1-2, 74-76, Pučišća.

Na stranim jezicima

- Amoroso, G.G. and Fassina, V. (1983): *Stone decay and conservation, Atmospheric pollution, Celaning, Consolidation and Protection*. Elsevier, Amsterdam.
- Arnold, A. (1984): Determination of Mineral salts from Monuments. *Studies in conservation*, 29, 1984, 129-138.
- Ashurst J. and Dimes, F.G. (1984): *Stone in building*. Stone federation, London.
- Ashurst, J. and Dimes, F.J. (1990): *Conservation of building and decorative stones*. Vol. 1, Butterworth-Heinemann, pp.193, London.
- Ashurst, J. and Dimes, F.J. (1990): *Conservation of building and decorative stones*. Vol. 2, Butterworth-Heinemann, pp. 254, London.
- Ashurst, N. (1994): *Cleaning historic buildings*. Donhead, London.
- Ashurst, J. and Ashurst, N. (1994): *Stone masonry*. Vol. 1, Gower Technical Press, pp. 100, Aldershot.
- Auger, F. (1989): World limestone decay under marine spray conditions. *La conservazione dei monumenti nel bacino Mediterraneo*, 1° Simposio internazionale Bari, 65-69, Bari.
- Baur, K. (1970): *Der Stein in Architektur und Plastik*. Callwey, München.
- Feilden, B.M. (1982): *Conservation of historic buildings*. Butterworths Scientific, pp. 472, London.
- Lazzarini, L. e Laurencii Tabasso, M. (1986): *Il restauro della pietra*. Editrice dott. Antonio Milani, Padova.
- Lewin, S.Z. (1970): A new method for the conservation of limestone and marble objects. *Seminar on the Conservation of Stone Monument, 11th December 1970*, UNESCO, SHC/MD/14, 11-14, Paris.
- Mirtič, B., Mladenović, A., Ramovš, A., Senegačnik, A., Vesel, J. i Vižintin, N. (1999): *Slovenski naravni kamen*. Geološki zavod Slovenije, i Zavod za gradbeništvo Slovenije, Ljubljana.
- Rossi-Manaresi, R. and Torraca, G. (1972): *The treatment of stone*. Centro per la conservazione delle sculture all aperto, Bologna.
- Wihr, R. (1986): *Restaurierung von Steindenkmälern*. Verlag Callwey, München.
- Winkler, E.M. (1973): *Stone: Properties, Durability in Man's Environment*. Springer-Verlag, Wien-New York.
- Zanini, A. (2004): Laser cleaning of stone architectural surface and objects. *Zbornik radova KONKAM 2004.*, Umjet. akad. u Splitu, 66-71, Split.

Kemičar

PREPORUČENA LITERATURA ZA KONZERVATORA KEMIČARA ZA MATERIJALE: ZIDNE SLIKE, ŽBUKE, KAMEN, SOLI, METALI

- Petar Sabioncello, skripta RGN, Kemija i tehnologija veziva (1967)
- Stewart, John; Glover, Richard; Houston, John; Seeley, Nigel; and Proudfoot, Trevor. Field and laboratory assessment of lime-based mortars. *Journal of architectural conservation* 7, no. 1 (2001 Mar), pp. 7-41
- Picalli, Joseph and Laycock, Elizabeth. Lime mortars as a problem for sandstone. *Journal of architectural conservation* 7, no. 3 (2001 Nov), pp. 24-31
- Charola, A. Elena. Salts in the deterioration of porous materials: an overview. *Journal of the American Institute for Conservation* 39, no. 3 (2000 Fall- Winter), pp. 327-343
- Mannahan, S.E., Environmental Chemistry, (kemija atmosfere, voda i tla -odabrana poglavlja), Lewis Publ. 2000
- Delalieux, Filip; Cardell, Carolina; Todorov, Valentin; Dekov, Vesselin; and van Grieken, René, Environmental conditions controlling the chemical weathering of the Madara Horseman monument, NE Bulgaria. *Journal of cultural heritage* 2, no. 1 (2001 Jan-Mar), pp. 43-54
- Uhlig, H.H. and Revie, R.W., Corrosion and Corrosion Control, (odabrana poglavlja) John Wiley&Sons, Inc., New York, 1985.
- Fabrizi, M., and Scott, D. A.. Unusual copper corrosion products and problems of identity. In *Recent advances in the conservation and analysis of artifacts*, comp. J. Black. London: Summer School Press. 1987. pp.131-33.
- Gutscher, Daniel; Mühlethaler, Bruno; Portmann, Armin & Reller Armin, Conversion azurite into tenorite, *Studies in Conservation* 34 no.3 (1989)
- Hradil, David; Grygar Tomaš; Hradilova, Janka; Bezdička, Petr, Clay and iron oxide pigments in the history of painting, *Applied Clay Science* 22 (2003) 223-236
- Borgioli, Leonardo, Polimeri di sintesi per la conservazione della pietra, il Prato, Padova, 2002. pp.127
- Krstić, D. (2004.): Materijali za učvršćivanje ili konsolidaciju kamena, Zbornik radova KONKAM 2004., 57-62, Split
- Malinar, H. (2003.): Vlaga u povijesnim građevinama, Ministarstvo kulture RH, pp. 84 Zagreb

Napomena:

Gore navedena literatura je za stjecanje zvanja konzervator-restaurator i konzervator (VSS). Literatura za stručni ispit za stjecanje zvanja sa VŠS i SSS jednaka je literaturi za stručni ispit za stjecanje zvanja sa VSS, ali u djelomično, odnosno znatno smanjenom opsegu.

Za užu specijalnost *predmeti umjetničkog obrta – drvo, staklo, porculan, kermika, kost* literatura nije dostavljena na vrijeme.

Popisi literature za područja uže specijalnosti predloženi su od strane pojedinih ispitivača za ta područja. Popise je moguće nadopuniti odnosno korigirati u dogovoru s mentorom. Molimo da popis literature za užu specijalnost koju ste pripremili za ispit (uz pismeno odobrenje mentora), priložite pri dolasku na ispit.